

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry
Ročník 04 – 4. ročník. školský rok 2011/2012
Celoslovenské kolo
Kategória: A
ÚLOHY

PRVÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ (kategória A)

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1

Aj Karol Veľký, slávny franský kráľ a rímsky cisár, sa zapísal do dejín cesnaku, keď vyhlásil, že cesnak je pre kuchárov a lekárov požehnaním.

Azda už od čias jeho panovania si ľudia uvedomovali zázračné schopnosti „belavej hlavičky“, a hoci sa cesnak v tejto krajine používa prevažne len v kuchyni, Francúzsko sa považuje za cesnakové centrum Európy.

Centrum cesnakového marketingu vo Francúzsku je pravdepodobne St. Clair, odkiaľ pochádza aj veľkonosý Cyrano z Bergeracu. Aj on celkom iste vedel oceniť vábnu vôňu cesnaku, ktorú vdychoval svojím všeobecne dobre známym veľkým čuchovým orgánom.

Na tunajšom trhu denne predajú približne 80 – 100 ton cesnaku. Vzorne ho balia do priesvitných sieťovaných vrecúšok.

V druhej polovici osemdesiatych rokov sa hovorilo o možnom vzniku cesnakovej „vojny“ medzi Japonskom a Spojenými štátmi. Japonskí producenti dopestovali strúčiky bez zápachu a urobili im obrovskú reklamu. Išli tým na nervy americkým pestovateľom, ktorí sú presvedčení, že cesnak bez svojej prvoradej schopnosti a vlastnosti páchnuť už nie je cesnakom.

Vanetino Fillice, ktorý pôsobil a možno ešte stále pôsobí ako šéfkuchár na girloyskom festivale cesnaku, hovorí: „Jesť taký cesnak – to je akoby ste liezli do postele v topánkach.“ Taktiež tvrdí, že cesnak miluje spoločnosť. Odporúča nájsť si takých priateľov, ktorí ho majú rovnako radi ako vy a jedia ho spolu s vami.

Na hygienou posadnutých Američanov vsadila firma Sanko a Micui. Ponúkla cesnak, ktorý vyzerá a chutí rovnako ako obyčajný cesnak, ale jeho typický zápach neostáva v ústach.

Istá firma v New Jersey taktiež začala vyrábať nový druh cesnaku. Nazvala ho jewerlina. Pripravuje ho tak, že obyčajný cesnak sa na dva-tri dni ponorí do zmesi kyselín a potom sa

usuší. Kyseliny zničia enzýmy, ktoré zapríčiňujú cesnakový dych. Nemenia však chuť ani vôňu cesnaku, keď sa varí alebo konzumuje.

Na americkom trhu predstavil svoj vlastný bezzápachový cesnak istý austrálsky podnikateľ. V USA si otvoril sieť bufetov s názvom Mr. Garlic. Hlavným a jediným artiklom v tejto sieti bufetov sú cesnakové chlebíčky, ktoré vám „neotravia“ dych.

Avšak kalifornskí pestovatelia cesnaku sa nijako netaja tým, že im nové druhy z Japonska a Austrálie poriadne smrdia.

J. Šimonová: Cesnak, páchnuca ruža

Ukážka 2

Ako jediná vystúpila z dvojposchodového bieleho autobusu až na konečnej. Od nadmorskej výšky jej zaľahlo v ušiach. Do bledej tváre Marlene Regelovej padali kvapky dažďa. Vo vetre jej naskočili zimomriavky a začala štikútať. Z batožinového priestoru vytiahla svoj kufor na kolieskach a vnorila sa do oživenej vysokohorskej pohľadnice. Drevené domy s parožíťm na priechelí sa zmenili na skutočné. V stánku so suvenírmi sa pásli drevené srnky a smiali ručne vyrezávané zajace. Poličky pokrývali keramické stáda bēžových oviec. Matka Ježišova s planúcim srdcom strážila v otvorenom hrudnom koši znak hrdého hornatého štátu.

Rýchlo kráčala v smere šípok, odliatych do tvaru deravého syra. Rozhliadala sa po skalnatých horách v údolí ako kamera v dlhčiznej televíznej relácii o počasí v turistických strediskách. Vrcholky štítov pokrýval starý sneh. Po vyhladených skalách sa hnali riavy sivej vody. Po strmých serpentínach sa presúval hôrny výstroj. Svahy pretínali červené lanovky. Náprotivnú stranu údolia zahaľoval opar. Prestalo pršať. A začalo liať.

„Vynikajúco si tu oddýchnete,“ povedala jej majiteľka kúpeľného hotela na recepcii. Potom na privítanie krátko jódlovala. Na šindľovú strechu bubnovali kvapky.

„Vyzeráte veľmi pekne. Pristane vám to,“ vyhlásil recepčný, sotva dvadsaťročný muž. Marlene zvažovala, či tým náhodou neporušil zákon.

„Môj syn Torsten,“ vysvetlila sebedovome pani.

To je mi úprimne ľúto, pomyslela si Marlene. Rustikálna tvár pevne stavaného mladíka prezrádzala, že ešte aj v tomto veku pije na raňajky kakaové mlieko a denne zje jedno balenie arašidového masla. V takýchto veciach sa vyznala.

Vo svojej rozľahlej izbe si sadla na posteľ. Najprv však zo širokého prestieradla odhrnula trojcentimetrovú vrstvu katalógov alpínok a enciánov. Uprostred širokej miestnosti ležal

vycivený kufor a chrlil zo seba svoj obsah. Na vyšívaný koberec sa zmestila prevažná časť folklórnych zvykov tohto územia.

V hoteli sa zjavne smeti vyberali sedemkrát týždenne, aj keď tu práve nikto nebýval. Marlene pri okne zašmátrala rukou, aby sa presvedčila, že to nie je tapeta a bukolická scéna výhľadu je ozajstná. Starca v kroji, kravu, mokrý les ani sivý ostrý štít sa jej však prstami roztrhať nepodarilo.

Zapla televízor. Štyridsaťkrát prepla, až sa dostala na americké správy o počasi v európskych dovolenkových sídlach. Potom sa nahlas rozplakala. Vzlyky prerušovala len jej štikútavka.

Za toto všetko môže Google, opakovala si.

Ukážka 3

Milan Rúfus: [REDACTED]

Krajina zniesla vajíčko,
vzrušená ako nikdy. Spieva
a vonia hlbinou až dolu, do pivníc.

Netrzeplivé drobné dupotanie
tam počuť. Bubny jesenné.

Popravujú hlad a naďaleko
niet nikoho, kto nad ním zavzlyká.

Len vzduch sa trasie ako osika.

Úlohy

- Podľa ukážky 1 si americkí producenti cesnaku myslia, že
 - japonskí pestovatelia sú posadnutí životosprávou.
 - Austráľčania dodávajú na trh nekvalitný cesnak.
 - jewerlina podporuje vytváranie priateľských vzťahov.
 - kvalitný cesnak musí mať svoju typickú vôňu.
- Vypíšte z ukážky 1 dve podstatné mená, ktoré v texte súvisia s vlastnosťou cesnaku vnímateľnou čuchom.
- Akú paralelu naznačila autorka v názve textu v ukážke 1?

4. V ktorej možnosti je uvedený dôvod, pre ktorý je v nasledujúcej vete z ukážky 1 slovo *vojny* v úvodzovkách?

V druhej polovici osemdesiatych rokov sa hovorilo o možnom vzniku cesnakovej „vojny“ medzi Japonskom a Spojenými štátmi.

- A. citácia z tlače
 - B. prenesený význam
 - C. parafráza textu
 - D. historický termín
5. Cyrano z Bergeracu z ukážky 1 je
- A. hlavná postava z dramatickej hry.
 - B. pestovateľ cesnaku zo St. Clair.
 - C. personifikovaný cesnak z komiksu.
 - D. distribútor cesnaku pre kráľovský dvor.
6. Vypíšte z ukážky 1 jednoslovné synonymum k slovu tovar, predmet obchodovania.
7. Ktorá z nasledujúcich viet vyplýva z ukážky 1?
- A. Japonskí pestovatelia zapojili do cesnakovej kampane reklamu.
 - B. Mesto St. Clair kraľuje cesnakovému marketingu vo Francúzsku.
 - C. V 80. rokoch zúrila cesnaková „vojna“ medzi Japonskom a USA.
 - D. Austrálski pestovatelia cesnaku úplne ovládli americký trh.
8. *Oživenú vysokohorskú pohľadnicu* v ukážke 2 najlepšie vystihujú
- A. pasúce sa stáda oviec na úbočiach hôr.
 - B. znaky hornatého štátu na dverách hotela.
 - C. parohy na priečeliach drevených domov.
 - D. srnky pobejúce v lese vedľa hotela.
9. Ktorú z charakteristík možno podľa ukážky 2 priradiť Marlene?
- A. Mladá žena, ktorá si potrpí na obdiv a lichôtky zo strany mladých mužov.
 - B. Nešťastná žena neurčitého veku, ktorá hľadá svoju stratenú rovnováhu.
 - C. Frustrovaná Američanka stredného veku, ktorá hľadá nezáväzné rozptýlenie.

- D. Pedantná žena v zrelom veku, ktorá sa prišla zregenerovať do kúpeľov.
10. Ktorá z nasledujúcich možností nezodpovedá podľa ukážky 2 opisu hotelovej izby, v ktorej sa Marlene ubytovala?
- A. priestranná, uprataná miestnosť s výhľadom na okolité hory
 - B. príjemná izba s tapetou starca v kroji, lesa a pasúcich sa kráv
 - C. rozľahlá izba s televízorom a kobercom s ľudovými vzormi
 - D. izba s katalógmi alpínok a enciánov na prestieradle posteľe
11. Vypíšte z ukážky 2 prvé slovo vety, ktorá predstavuje vnútorný monológ.
12. Ktoré z nasledujúcich slovných spojení, vyjadrujúce synonymum spojenia *Matka Ježišova*, je napísané správne?
- A. Matka Božia
 - B. panna Mária
 - C. Mária matka
 - D. Božia matka
13. Napíšte názov povolania, ktoré sa zaoberá skúmaním folklórnych zvykov, ľudovej kultúry určitého územia.
14. Ktorá z možností najlepšie vystihuje význam slovného spojenia *rustikálna tvár* z ukážky 2?
- A. predĺžená tvár chlapca s výraznými lícnymi kosťami
 - B. tvár príťažlivého fešáka s výrazom zdravého sebavedomia
 - C. zdravo pôsobiaca červenolíca tvár vidieckeho chlapca
 - D. nevýrazná bledá tvár chlapca tráviaceho celé dni na recepcii
15. Zaraďte slovo *rustikálny* do systému slovnej zásoby.
- A. hovorové slovo
 - B. knižné slovo
 - C. zastarané slovo
 - D. nárečové slovo

16. Napíšte, ktorým vetným členom je zvýraznené slovo vo vete *Drevené domy s parožíom na priedelí sa zmenili na skutočné*.
17. Výraz *bukolícká scéna výhľadu* v ukážke 2 predstavuje pohľad
- A. depresívny
 - B. groteskný
 - C. harmonický
 - D. upršaný
18. Nahraďte zvýraznené slovo v nasledujúcej vete jeho jednoslovným synonymom. Uvedte so slovesom. Ak treba, sloveso upravte. *Vzlyky prerušovala len jej štikútavka*.
19. Ku ktorému odseku ukážky 2 by sa najlepšie významovo vzťahovalo slovo panoráma?
20. Vypíšte z prvého odseku ukážky 2 slovo, ktoré vzniklo univerbizáciou.
21. Vypíšte z druhého a tretieho odseku ukážky 2 onomatopojické/zvukomalebné sloveso.
22. Pomenujte umelecký jazykový prostriedok, ktorý predstavuje slovné spojenie *smiali sa ručne vyrezávané zajace*.
23. Doplňte na zakryté miesto v ukážke 3 názov plodiny, o ktorej sa v básni píše.
24. Napíšte čísla troch veršov z ukážky 3, v ktorých sa nachádzajú slová/slovné spojenia, ktoré sú kľúčové pri identifikácii plodiny z názvu básne.
25. Upravte poslednú vetu ukážky 3 na vetu so stúpavo-klesavou melódiou tak, že nevynecháte a nepridáte ani jedno slovo.

DRUHÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ

Práca s textom – čas: 15 minút

Napište dokončenie príbehu z ukážky č. 2, ktoré bude vhodnou pointou k poslednej vete.

(Rozsah 10 – 15 viet).

TRETIA ČASŤ – ÚSTNA

Google a jeho využitie v súčasnosti.

Pripravte si príspevok do diskusie, v ktorom posúдите klady a zápory tohto fenoménu.

Rozsah: 3-5 minút

Autorský kolektív: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD., PhDr. Ľubica Štarková

Recenzovala: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2012

SL04ckAul12